

Justitie

Hoe vraagt u gesubsidieerde
rechtsbijstand of mediation aan?

Inhoud

Deze brochure **2**

Rechtsbijstand of mediation **2**

- Waar kunt u terecht met uw juridische probleem, vraag of conflict? **2**
- Hoe helpt het Juridisch Loket u? **2**
- Wat is mediation? **3**
- Wanneer komt u in aanmerking voor gesubsidieerde rechtsbijstand of mediation? **3**

De toevoeging **4**

- Wat is een toevoeging? **4**
- Wat is een lichte adviestoevoeging? **4**
- Wat is een mediationtoevoeging? **4**
- Wat houdt een verlengde mediationtoevoeging in? **5**
- Hoe vraagt u de toevoeging van een rechtsbijstandverlener of een mediator aan? **5**
- Het sofi-nummer of burgerservicenummer **5**

De beoordeling van de aanvraag **6**

- Hoe beoordeelt de Raad voor Rechtsbijstand uw aanvraag voor gesubsidieerde rechtsbijstand of mediation? **6**
- Hoe controleert de Raad voor Rechtsbijstand uw persoonsgegevens? **6**
- Waaraan moet uw zaak inhoudelijk voldoen? **6**
- Hoe bepaalt de Raad uw inkomen en vermogen? **7**
- Wat als u geen sofi-nummer of burgerservicenummer heeft? **8**
- Wat als uw inkomen en/ of vermogen inmiddels is gedaald? **8**
- Wie int uw eigen bijdrage? **9**

De beslissing van de Raad voor Rechtsbijstand **10**

- Wat gebeurt er als de Raad heeft besloten over uw aanvraag voor een toevoeging? **10**
- Wat kunt u doen als u het niet eens bent met de beslissing van de Raad? **10**
- Wat gebeurt er als de rechtsbijstand of mediation ten einde loopt? **10**

Mogelijkheden voor de vermindering van andere kosten:

griffierecht, notaris, naturalisatie **11**

- Hoe vraagt u een inkomensverklaring aan? **12**

Meer informatie en brochures **13**

Adressen en internetsites **14**

Deze brochure

In deze brochure vindt u informatie over gesubsidieerde rechtsbijstand en mediation (conflictbemiddeling). Als uw inkomen en vermogen onder een bepaalde grens liggen, kunt u in aanmerking komen voor gesubsidieerde rechtsbijstand of mediation. De overheid betaalt dan (een deel van) de kosten. Ook vindt u informatie over de aanvraag van de vermindering van kosten voor griffierechten, naturalisatie en de notaris.

Achter in deze brochure staan brochures, adressen en internetsites vermeld waar u meer informatie kunt vinden.

Rechtsbijstand of mediation

Waar kunt u terecht met uw juridische probleem, vraag of conflict?

Als u een juridische vraag of probleem hebt, kunt u voor informatie, verwijzing naar de juiste instantie of kortdurend juridisch advies terecht bij het Juridisch Loket. U kunt ook naar andere rechtsbijstandverleners, zoals een advocaat. Of misschien is mediation (ook wel conflictbemiddeling genoemd) iets voor u. In de brochure 'Probleem, conflict, juridische vraag: wat kunt u doen en waar kunt u terecht' vindt u een overzicht van instanties waar u als rechtzoekende terecht kunt.

Hoe helpt het Juridisch Loket u? Het Juridisch Loket is er voor iedereen met een juridische vraag of probleem die in aanmerking komt voor gesubsidieerde rechtsbijstand of mediation. Bij het Juridisch Loket krijgt u, als rechtzoekende, gratis informatie, juridisch advies of een verwijzing naar een andere instantie die u kan helpen. Soms kunnen de medewerkers van het Juridisch Loket de zaak snel samen met u oplossen. Bijvoorbeeld door u aan de juiste informatie te helpen of u te adviseren hoe u verder kunt handelen.

Als uw zaak echter niet eenvoudig van aard is, kan het nodig zijn u voor verdergaande rechtsbijstand te verwijzen naar een rechtsbijstandverlener zoals een advocaat. Bijvoorbeeld bij een gerechtelijke procedure (bij de rechtbank, gerechtshof of de Hoge Raad) zal veelal juridische bijstand door een advocaat nodig zijn. De medewerkers van het Juridisch Loket kunnen u vertellen welke advocaat u voor welke zaak moet hebben.

Veel geschillen lenen zich ook goed voor mediation. Het Juridisch Loket kan u dan een mediationvoorstel doen. In dat geval benadert en motiveert de loketmedewerker ook de andere partij voor mediation. De medewerkers van het Juridisch Loket zullen samen met u bekijken waar uw zaak zich het beste voor leent.

U kunt het Juridisch Loket bereiken via de telefoon, internet en door langs te gaan bij een vestiging bij u in de buurt. Meer informatie over het Juridisch Loket, zoals de bereikbaarheid, staat achter in deze brochure.

Wat is mediation?

Bij mediation of bemiddeling bevecht u uw zaak niet juridisch met een advocaat, maar maakt u gebruik van een mediator. In sommige gevallen kan mediation een betere oplossing bieden voor een conflict dan een rechterlijke uitspraak. Met mediation kunt u onnodige, lange of dure juridische procedures vermijden. Bij mediation werkt u namelijk samen met de wederpartij aan de oplossing van het conflict. Dat kan natuurlijk alleen als alle partijen daartoe bereid zijn, dus op vrijwillige basis. Kortom: u praat met elkaar en werkt toe naar een oplossing. Mediation gebeurt met de hulp van een mediator, die het proces begeleidt. Tijdens de eerste bijeenkomst met de mediator wordt de procedure besproken. U sluit samen met de andere partij een mediationovereenkomst, waarin u afspreekt het conflict samen op te lossen. Het Juridische Loket kan u en de andere partij behulpzaam zijn bij het zoeken van een mediator en u daarmee in contact brengen.¹

Wanneer komt u in aanmerking voor gesubsidieerde rechtsbijstand of mediation? Als uw inkomen en vermogen onder bepaalde grenzen liggen, kunt u in aanmerking komen voor gesubsidieerde rechtsbijstand of mediation. De overheid neemt dan een deel van de kosten van de advocaat of mediator voor haar rekening. U betaalt wel altijd een eigen bijdrage. Hoeveel deze eigen bijdrage precies bedraagt, is afhankelijk van de hoogte van uw inkomen en vermogen.²

¹ Wilt u meer weten over mediation? Lees dan de brochure 'Probleem, conflict, juridische vraag: wat kunt u doen en waar kunt u terecht?'

² Zie daarvoor het informatieblad 'Inkomensgrenzen en eigen bijdragen subsidieerde rechtsbijstand en mediation'.

De toevoeging

Wat is een toevoeging? Uw rechtsbijstandverlener of mediator stelt samen met u een aanvraag op voor gesubsidieerde rechtsbijstand of mediation.

Uw aanvraag wordt vervolgens ingediend bij de Raad voor Rechtsbijstand (zie hieronder). De Raad bepaalt aan de hand van de gegevens over uw inkomen en vermogen *én* de inhoudelijke gegevens over uw zaak *of* u in aanmerking komt voor gesubsidieerde rechtsbijstand of gesubsidieerde mediation. Als de Raad uw verzoek toewijst, wordt u een zogenaamde toevoeging afgegeven. U krijgt dan een rechtsbijstandverlener of mediator toegewezen.

De Raad voor Rechtsbijstand ziet toe op het verlenen van rechtsbijstand aan mensen met minder financiële draagkracht. Er zijn vijf Raden voor Rechtsbijstand in Nederland.

Elke Raad werkt in een eigen gebied (ook wel ressort genaamd). De adressen van de Raden vindt u achter in deze folder.

Wat is een lichte adviestoevoeging ? Een lichte adviestoevoeging houdt in dat de rechtzoekende in eenvoudige zaken aanspraak kan maken op verdergaande rechtsbijstand door een advocaat. Dit gebeurt dan voor een lagere eigen bijdrage dan voor de gewone toevoeging rechtsbijstand . Wilt u in aanmerking komen voor een lichte adviestoevoeging, dan mag uw draagkracht ook niet boven bepaalde inkomens- en vermogensgrenzen komen. Hoe hoog uw eigen bijdrage voor een lichte adviestoevoeging zal zijn, kunt u lezen in het informatieblad 'Inkomensgrenzen en eigen bijdragen gesubsidieerde rechtsbijstand en mediation'.

Als de verlening van de rechtsbijstand door de advocaat langer duurt dan drie uur, zal uw advocaat een gewone toevoeging voor u aanvragen.

Wat is een mediantoevoeging? Net als bij rechtsbijstand, zijn er kosten verbonden aan mediation. In principe betalen beide partijen de helft van de kosten voor de mediator. Ook bij mediation geldt dat u in aanmerking kunt komen voor gesubsidieerde mediation als u aan bepaalde vereisten voldoet. De overheid betaalt dan mee aan de kosten van mediation. U betaalt zelf altijd een eigen bijdrage. Bij een mediantoevoeging moet u de helft van de laagste eigen bijdrage betalen.

De eigen bijdragen kunt u vinden in het informatieblad 'Inkomensgrenzen en eigen bijdragen gesubsidieerde rechtsbijstand en mediation'.

Bij een mediationtoevoeging kunt u maximaal vier uur gebruik maken van de diensten van een mediator.

Wat houdt een verlengde mediationtoevoeging in? Als blijkt dat u meer dan vier uren nodig heeft voor mediation, vraagt uw mediator een verlenging van de toevoeging aan bij de Raad. Als de Raad akkoord gaat, dan krijgt u een verlengde mediationtoevoeging.

Bij de omzetting van uw mediationtoevoeging in een verlengde mediationtoevoeging betaalt u nog een keer de helft van de laagste eigen bijdrage. Als u echter in de laagste inkomensgroep valt, hoeft u niet nog een keer een eigen bijdrage te betalen.³

Hoe vraagt u de toevoeging van een rechtsbijstandverlener of een mediator aan? Uw rechtsbijstandverlener of mediator dient namens u een verzoek in bij de Raad voor Rechtsbijstand om in aanmerking te komen voor gesubsidieerde rechtsbijstand of gesubsidieerde mediation. Op het aanvraagformulier worden uw gegevens, en van uw eventuele partner, opgegeven. Het gaat om persoonsgegevens en het sofi- of vreemdelingennummer van u en uw eventuele partner. Verder vermeldt uw rechtsbijstandverlener of mediator relevante gegevens van uw zaak, zoals een omschrijving van de feiten en omstandigheden voor het aanvragen van een toevoeging.

Het sofi-nummer of burgerservicenummer

In de meeste gevallen kunt u uw sofi-nummer (sociaalfiscaal nummer) vinden op de specificatie van uw salaris, uitkering of andere inkomsten, maar u treft het bijvoorbeeld ook aan in uw rijbewijs, paspoort of identiteitskaart. Het vreemdelingennummer kunt u vinden op uw W-document. Als u uw sofi-nummer niet meer weet, kunt u het opvragen bij de Belastingdienst in de regio waar u woont.

Over enige tijd verandert het sofi-nummer in het burgerservicenummer. Deze nummers zijn identiek; u hoeft dus zelf niets te doen om aan een burgerservicenummer te komen.

³ Zie daarvoor het informatieblad 'Inkomensgrenzen en eigen bijdragen gesubsidieerde rechtsbijstand en mediation'.

De beoordeling van de aanvraag

Hoe beoordeelt de Raad voor Rechtsbijstand uw aanvraag voor gesubsidieerde rechtsbijstand of mediation? De Raad controleert uw persoonsgegevens en of uw inkomen en vermogen onder de vastgestelde inkomensgrenzen liggen (op basis van uw sofi-nummer). Daarnaast beoordeelt de Raad of uw zaak voldoet aan de inhoudelijke vereisten die de wet stelt.

Hoe controleert de Raad voor Rechtsbijstand uw persoonsgegevens? De Raad controleert uw persoonsgegevens bij de gemeente waar u staat ingeschreven. Als u niet staat ingeschreven bij de gemeente controleert de Raad uw persoonsgegevens aan de hand van een kopie van uw paspoort of identiteitsbewijs. Staat u, als vreemdeling, (nog) niet bij een gemeente ingeschreven, dan worden uw gegevens gecontroleerd bij de Basisvoorziening Vreemdelingen, op basis van uw vreemdelingsnummer.

Waarom moet uw zaak inhoudelijk voldoen?

Verder beoordeelt de Raad of er voldoende inhoudelijke redenen zijn voor uw zaak om een advocaat of mediator toe te voegen.

1. Het moet gaan om een probleem dat u redelijkerwijs zelf niet kunt oplossen. De Raad moet van oordeel zijn dat voor uw probleem verdergaande rechtsbijstand of mediation noodzakelijk is.
2. Het moet gaan om een zaak van uzelf of uw minderjarige kind.
3. Het moet gaan om een belang of zaak waarop het Nederlands recht van toepassing is.
4. Problemen die te maken hebben met een eigen bedrijf komen in principe niet in aanmerking voor gesubsidieerde rechtsbijstand. Zakelijke geschillen behoren namelijk tot het gewone bedrijfsrisico.
5. De zaak mag niet gaan over een te gering financieel belang. Om voor gesubsidieerde rechtsbijstand in aanmerking te komen, moet er een financieel belang zijn van minimaal 180 euro. Bij een lichte adviestoevoeging moet er een financieel belang zijn van minimaal 90 euro.

Voor een mediantoevoeging gelden nog de volgende aanvullende vereisten. Bij de aanvraag moet een afschrift van de mediationovereenkomst worden overgelegd. Op basis van deze overeenkomst beoordeelt de Raad voor

Rechtsbijstand of beide partijen zich bereid hebben verklaard aan mediation deel te nemen. Is dat niet geval, dan zal een verzoek om een toevoeging worden afgewezen. Als er sprake is van een verwijzing naar een mediator door het Juridisch Loket moet ook de schriftelijke verwijzing worden overlegd. Ook bij een verwijzing door de rechter (via de mediationfunctionaris van het gerecht) moet de schriftelijke verwijzing (als die tenminste beschikbaar is) worden overlegd.

Als u in aanmerking wilt komen voor gesubsidieerde mediation, moet uw mediator zijn ingeschreven bij de Raad voor Rechtsbijstand. Wilt u zelf direct een mediator benaderen, dan kunt u bij de Raad voor Rechtsbijstand controleren of de mediator daar staat ingeschreven.

Hoe bepaalt de Raad uw inkomen en vermogen?

Als de Raad voor Rechtsbijstand uw persoonsgegevens heeft gecontroleerd, vraagt de Raad uw inkomsten op bij de Belastingdienst met behulp van uw soft-nummer. U hoeft dus bij uw aanvraag geen bewijsstukken van uw inkomen en vermogen mee te sturen. Onder inkomsten wordt verstaan het verzamelinkomen of het belastbare loon en vermogen. Als u een partner heeft, vraagt de Raad ook zijn of haar gegevens op bij de Belastingdienst. Het gaat dus altijd om uw gezamenlijk inkomen en vermogen!

Omdat uw inkomen en vermogen in het lopende jaar nog niet bekend zijn, verstrekt de Belastingdienst de gegevens van uw inkomen en vermogen van twee jaar terug. Dit jaar wordt het peiljaar genoemd. Als u bijvoorbeeld in 2006 een aanvraag doet, verstrekt de Belastingdienst dus uw gegevens van 2004 aan de Raad. De Raad beoordeelt uw aanvraag voor gesubsidieerde rechtsbijstand op basis van dit peiljaar.

De gegevens die de Raad van de Belastingdienst heeft gekregen worden, vermeldt de Raad altijd in zijn beslissing op uw aanvraag. U kunt dus zien welke gegevens de Raad over u heeft opgevraagd bij de Belastingdienst. Als u vindt dat de gegevens niet kloppen, kunt u een gemotiveerd bezwaarschrift indienen bij de Raad.

Wat als u geen sofi-nummer heeft? Als u geen sofi-nummer heeft, maar wel een inkomen, kunt u op het formulier 'Inkomen en vermogen' aangeven hoe hoog uw inkomen is. Ook daarop is het peiljaar het uitgangspunt. Dit formulier kunt u opvragen bij de Raad voor Rechtsbijstand of downloaden van de internetsite www.rvr.org

Wat als uw inkomen of vermogen inmiddels is gedaald? De Raad voor Rechtsbijstand vraagt de gegevens van uw inkomen en vermogen op van twee jaar geleden (het peiljaar). Het kan natuurlijk zijn dat uw inkomen of vermogen inmiddels flink is gedaald. U kunt daarom de Raad verzoeken om het peiljaar te verleggen.

Een verzoek om peiljaarverlegging heeft alleen zin als uw eigen bijdrage hoger is dan de laagste eigen bijdrage. Nadat u van de Raad de eerste beslissing op uw aanvraag hebt ontvangen, kunt u een verzoek om peiljaarverlegging indienen.

U moet dan een formulier 'Verzoek om peiljaarverlegging' invullen. U kunt dit formulier bij de Raad voor Rechtsbijstand opvragen of downloaden van de internetsite www.rvr.org. Op het formulier geeft u aan wat uw verwachte inkomen en vermogen in het jaar van de aanvraag is. Ook de oorzaak waardoor uw inkomen of vermogen is gedaald, moet u aangeven op het formulier. Uw inkomen en vermogen en dat van uw eventuele partner moeten ten opzichte van het peiljaar met 15% of meer zijn gedaald. Als echter de eerste beslissing van de Raad een financiële afwijzing van de toevoegingsaanvraag inhoudt, mag uw inkomen en vermogen wel met minder dan 15% zijn gedaald. Als namelijk blijkt dat uw inkomen en vermogen door deze daling toch vallen binnen de financiële grenzen van de wet, dan kunt u alsnog in aanmerking komen voor gesubsidieerde rechtsbijstand.

Aan de hand van de financiële gegevens die u hebt verstrekt zal de Raad een schatting maken van uw inkomen en vermogen in het jaar van de aanvraag om toevoeging. Zodra de Belastingdienst beschikt over uw definitief vastgestelde inkomen en vermogen van dat jaar, controleert de Raad uw gegevens en neemt de Raad een definitieve beslissing op uw verzoek om het verleggen van het peiljaar. De Belastingdienst stelt namelijk pas definitief uw inkomen en vermogen vast in het kalenderjaar dat volgt op het lopende jaar waarin u uw aanvraag doet.

Let op: U moet een verzoek om het verleggen van het peiljaar doen binnen zes weken na de dagtekening op de brief met de eerste beslissing van de Raad.

Als uw verzoek eerst was afgewezen, kunt u door de peiljaarverlegging misschien wel in aanmerking komen voor gesubsidieerde rechtsbijstand of mediation. Het kan ook betekenen dat uw eigen bijdrage lager wordt. De beslissing zal in ieder geval nooit slechter uitpakken, dan de eerste beslissing die de Raad heeft gebaseerd op het oorspronkelijke peiljaar van twee jaar geleden.

Wie int uw eigen bijdrage? Degene die u rechtsbijstand of mediation verleent, dus uw advocaat of mediator, int uw eigen bijdrage. Mocht de Raad voor Rechtsbijstand u op basis van het verleggen van het peiljaar een lagere eigen bijdrage opleggen, dan geeft uw rechtsbijstandverlener u het teveel betaalde deel van uw eigen bijdrage terug.

De beslissing van de Raad voor Rechtsbijstand

Wat gebeurt er als de Raad heeft besloten over uw aanvraag voor een toevoeging? De Raad voor Rechtsbijstand stelt u en uw rechtsbijstandverlener of mediator op de hoogte van de beslissing op uw aanvraag voor een toevoeging. Dat kan een toewijzing zijn van het verzoek, maar ook een afwijzing als uw aanvraag niet voldoet aan een van de voorwaarden voor rechtsbijstand. In de beslissing die u van de Raad ontvangt, staan ook uw financiële gegevens die de Raad van de Belastingdienst heeft ontvangen.

Wat kunt u doen als u het niet eens bent met de beslissing van de Raad? Als u het niet eens bent met de beslissing van de Raad voor Rechtsbijstand kunt u bezwaar maken. Dat doet u door uw bezwaar schriftelijk te omschrijven en in te dienen. Dit bezwaarschrift moet uiterlijk binnen zes weken na de datum van de beslissing, bij de Raad binnen zijn. Als u te laat bent, kan de Raad besluiten om uw bezwaarschrift niet in behandeling te nemen. Welke informatie u in uw bezwaarschrift moet opnemen, staat aangegeven in de bijsluiter bij de beslissing van de Raad. De Raad behandelt uw bezwaarschrift en deelt haar reactie aan u mee in een schriftelijk besluit.

Als u het niet eens bent met de beslissing van de Raad voor Rechtsbijstand op uw bezwaarschrift, dan kunt u in beroep gaan bij de rechtbank. Stel dat u het ook niet eens bent met het besluit van de rechtbank, dan rest u nog één mogelijkheid: u kunt namelijk in hoger beroep gaan bij de Raad van State. Meer informatie hierover vindt u in de beslissing van de Raad en in de brochure 'Bezwaar en beroep tegen een beslissing van de overheid' (zie achter in deze brochure).

Wat gebeurt er als de rechtsbijstand of mediation ten einde loopt? Als uw rechtsbijstand of mediation eindigt, dient de rechtsbijstandverlener of mediator zijn declaratie in bij de Raad voor Rechtsbijstand. De Raad bekijkt dan of u de kosten van rechtsbijstand of mediation alsnog zelf kunt betalen. Dat gebeurt op basis van het financiële resultaat van uw zaak. Als u de kosten zelf kunt betalen, trekt de Raad de toevoeging in en betaalt u zelf de kosten van de rechtsbijstand of mediation.

Als u meer wilt weten hierover in relatie tot uw eigen zaak, kunt u het beste uw rechtsbijstandverlener of uw mediator om nadere informatie vragen.

Mogelijkheden voor de vermindering van andere kosten: griffierecht, notaris, naturalisatie

Ook voor andere kosten kunt u in aanmerking komen voor een tegemoetkoming of een vermindering. Het gaat hierbij om kosten die u maakt bij de notaris, of voor de kosten van naturalisatie of griffierechten. Om hiervoor in aanmerking te komen heeft u een inkomensverklaring van de Raad voor Rechtsbijstand nodig. De betreffende instantie - dus de notaris, de gemeente of de griffie - bekijkt dan uw inkomensverklaring en beoordeelt of u op basis van uw situatie vermindering van kosten kunt krijgen.

Griffierechten Griffierechten zijn een soort entreegelden die u betaalt, als u een gerechtelijke procedure wilt of moet voeren. U betaalt dit bedrag aan de griffie van de rechtbank. In een aantal gevallen kunt u vermindering van griffierechten vragen. In het informatieblad 'Griffierecht' leest u in welke gevallen dat het geval is. Ook vindt u meer informatie over het onderwerp griffierechten en de hoogte van griffierechten. Het Juridisch Loket of een advocaat kan u hier ook nader over informeren.

Als u rechtsbijstand heeft van een advocaat, kunt u uw advocaat verzoeken de vermindering van griffierechten voor u te regelen. Hebt u geen advocaat, maar wilt u wel vermindering van griffierechten, dan moet u een verzoek schrijven aan de griffie van het gerecht waar uw zaak wordt behandeld. Bij dit verzoek doet u de door de Raad voor Rechtsbijstand afgegeven inkomensverklaring. Als u een bijstandsuitkering hebt, kunt u volstaan met het overleggen van een bijstandsverklaring en uw laatste uitkeringsstrook. Vermeld duidelijk dat u vermindering van griffierechten wilt en vergeet niet de gegevens over uw zaak (zoals nummer, wanneer de zaak voorkomt) op te nemen.

Notaris U kunt mogelijk in aanmerking komen voor het lage tarief bij de notaris. Het moet dan gaan om kosten voor werkzaamheden in de familiepraktijk, zoals testamenten of huwelijkse- of partnerschapsvoorwaarden. U hebt hiervoor een inkomensverklaring van de Raad nodig (hieronder kunt u lezen hoe u die kunt verkrijgen). U dient de inkomensverklaring in bij de voorzitter van de Kamer van Toezicht over de Notarissen en de Kandidaat-notarissen, samen met een schriftelijk verzoek. In het schriftelijke verzoek omschrijft u waarvoor u de notaris wilt inschakelen. De Kamer van Toezicht is gevestigd bij de arrondisse-

mentsrechtbank. De voorzitter van de Kamer van Toezicht beslist of u in aanmerking komt voor het lage tarief. Als dit het geval is, wijst hij een bepaalde notaris aan om de betreffende werkzaamheden te verrichten en stelt u hiervan op de hoogte.

Naturalisatie Als u Nederlander wilt worden en naturalisatie tot Nederlander aanvraagt, kunt u misschien in aanmerking komen voor vermindering van kosten. De kosten zijn afhankelijk van uw inkomen en of de aanvraag alleen voor uzelf is of ook voor uw gezin. U dient een aanvraag tot naturalisatie in bij de afdeling Burgerzaken van het gemeentehuis in uw woonplaats. Het aanvragen van de vermindering van de kosten voor naturalisatie doet u ook bij het gemeentehuis. U levert hier uw verzoek tot naturalisatie in, samen met een inkomensverklaring. Als u echter een bijstandsuitkering hebt, dan levert u een bijstandsverklaring bij uw aanvraag tot naturalisatie in. Een inkomensverklaring is dan niet nodig.⁴

Hoe vraagt u een inkomensverklaring aan? U kunt de inkomensverklaring zelf bij de Raad voor Rechtsbijstand aanvragen. Dat moet u doen met het aanvraagformulier 'Verzoek afgifte inkomensverklaring'. Dit formulier kunt u aanvragen bij de Raad of downloaden van de internetsite www.rvr.org.

⁴ Informatie over naturalisatie vindt u in de brochure 'Hoe kunt u Nederlander worden?'.
www.rvr.org

Meer informatie en brochures

Voor algemene informatie en voor het aanvragen van brochures, kunt u bellen met de gratis Postbus 51 Infolijn: 0800 - 8051. Openingstijden: maandag tot en met vrijdag van 9.00 uur tot 21.00 uur.

U kunt ook kijken op de internetsite: www.postbus51.nl of uw vraag e-mailen naar vragen@postbus51.nl

Het ministerie van Justitie geeft informatie over tal van juridische zaken. U kunt de volgende brochures aanvragen bij de Postbus 51 Infolijn of inzien op de internetsite www.postbus51.nl:

- 'Probleem, conflict, juridische vraag: wat kunt u doen en waar kunt u terecht?'
- 'Griffierecht'
- 'Inkomensgrenzen en eigen bijdragen gesubsidieerde rechtsbijstand en mediation'
- 'Bezwaar en beroep tegen een beslissing van de overheid'
- 'Hoe kunt u Nederlander worden?'

Adressen en internetsites

Het Juridisch Loket

Bij het Juridisch Loket kunnen minder draagkrachtige rechtzoekenden terecht voor gratis informatie, verwijzing naar de juiste instantie en kortdurend juridisch advies over allerlei juridische zaken of problemen. U kunt het Juridisch Loket telefonisch bereiken, via internet of door langs te gaan bij een vestiging.

Via het internet is het Juridisch Loket bereikbaar via www.hetjl.nl. Misschien vindt u daar al de informatie die u zoekt. U kunt ook via de website een vraag stellen per e-mail. Telefonisch is het Juridisch Loket bereikbaar via 0900-8020. Als de medewerkers van het loket uw vraag niet telefonisch of per e-mail kunnen beantwoorden, maken zij een afspraak met u op een van de 30 juridische loketten bij u in de buurt.

De Raden voor Rechtsbijstand

Raad voor Rechtsbijstand
Naritaweg 227
1043 CB Amsterdam
telefoon: 020 - 580 59 99
e-mail: info@asd.rvr.org

Raad voor Rechtsbijstand
Koningstraat 29
6811 DG Arnhem
telefoon: 026 - 352 72 00
e-mail: raad@arh.rvr.org

Raad voor Rechtsbijstand
Laan van Meerdervoort 51
2517 AE Den Haag
telefoon: 070 - 370 14 14
e-mail: rvrdenhg@worldonline.nl

Raad voor Rechtsbijstand
Eerste Straatje van Best 10 - 12
Den Bosch
telefoon: 073 - 681 41 00
e-mail: rvrdb@worldonline.nl

Raad voor Rechtsbijstand
St. Jacobsstraat 24
Leeuwarden
telefoon: 058 - 233 62 33
e-mail: rvrleeuw@worldonline.nl

Nederlandse Orde van Advocaten
Postbus 30851
2500 GW Den Haag
telefoon: 070 - 335 3535
www.advocatenorde.nl
of www.alleadvocaten.nl

Nederlands Mediation Instituut (NMI)
Beurs World Trade Center
Postbus 30137
3001 DC Rotterdam
telefoon: 010 - 405 6989
www.nmi-mediation.nl
e-mail: info@nmi-mediation.nl

Aan de inhoud van deze brochure kunnen geen rechten worden ontleend.

Justitie garandeert met rechtsbijstand de toegang tot het recht. Iemand die geen advocaat kan betalen, kan gesubsidieerde rechtsbijstand ontvangen. Daarnaast helpt Justitie slachtoffers met schadevergoeding en met opvang en zorg als dat nodig is.

Justitie maakt recht toegankelijk

Uitgave Ministerie van Justitie. Maart 2005

code 6227 | **oplage** 100.000